Limba wolof

De la Wikipedia, enciclopedia liberă

Wolof (/ˈwoʊlɒf/; cunoscută și ca **ouolof**, **yallof**, **walaf**, **volof** și **waro-waro**)[2] este o limbă vorbită în Senegal, Gambia și Mauritania și limba nativă a poporului wolof. Asemenea limbilor învecinate serer și fula, wolof aparține ramurii senegambiene a limbilor nigero-congoleze. Spre deosebire de majoritatea limbilor acestei familii, wolof nu este o limbă tonală.

Wolof a apărut ca limba poporului lebu.[3][4] Este cea mai vorbită limbă în Senegal, vorbită în mod nativ de poporul wolof (40% din populație), dar și de majoritatea celorlalți senegalezi ca limbă secundară.[5]

Dialectele wolof variază geografic și între zonele rurale și cele urbane. De exemplu, *Dakar Wolof* este un amestec urban de wolof, franceză și arabă.[6]

Cuprins

Alfabet și pronunție
- Consoane
- Vocale
- Ton

Note

Alfabet și pronunție

Wolof a fost scrisă pentru prima oară într-o versiune a alfabetului arab, cunoscută sub numele de *wolofal*,[7] care este încă folosit de mulți vorbitori în vârstă din Senegal. Ortografia wolof folosind alfabetul latin a fost standardizată în 1974 și este scrierea oficială pentru wolof în Senegal.[8] Wolof este scrisă uneori și în alfabetul garay, conceput de Assane Faye, un artist senegalez, în 1961.[8] Acest alfabet este scris de la dreapta la stânga și este modelat după scrierea arabă.[9]

Wolof
Wolof

Vorbită în	Senegal, Gambia, Mauritania
Număr de vorbitori	5,2 milioane (2015)[1]
Sistem de scriere	Alfabetul latin (oficial) Alfabetul arab

Clasificare

Limbi nigero-congoleze
- Limbi atlantico-congoleze
- Limbi senegambiene
- Wolof

Statut oficial și codificare

Limbă oficială în	Senegal
Limbă recunoscută oficial în	Gambia (națională) Mauritania (națională)
Organ de reglementare	CLAD
ISO 639-1	wo
ISO 639-2	wol
ISO 639-3 (cel mai răspândit dialect)	wol

Extras

Articolul 1 din Declarația Universală a Drepturilor Omului

Doomi aadama yépp danuy juddu, yam ci tawfeex ci sag ak sañ-sañ. Nekk na it ku xam dëgg te ànd na ak xelam, te war naa jëflante ak nawleen, te teg ko ci wàllu mbokk.

Răspândire în lume

Această pagină poate conține caractere Unicode

Modifică date / text (https://ro.wikipedia.org/w/index.php?title=Limba_wolof&action=edit&section=0)

Literele alfabetului wolof																							
A	B	C	D	E	Ë	F	G	I	J	K	L	M	N	Ñ	Ŋ	O	P	Q	R	S	T	U	W	X	Y
a	b	c	d	e	ë	f	g	i	j	k	l	m	n	ñ	ŋ	o	p	q	r	s	t	u	w	x	y

Consoane

Consoanele în limba wolof[10]

		Labială	Alveolară	Palatală	Velară	Uvulară	Glotală
Nazală		m ⟨m⟩	n ⟨n⟩	ɲ ⟨ñ⟩	ŋ ⟨ŋ⟩[1] (https://ro.wikipedia.org/wiki/Limba_wolof#endnote_consoana)		
Prenazalizată		mb ⟨mb⟩	nd ⟨nd⟩	ɲʄ ⟨nj⟩	ŋg ⟨ng⟩		
Plozivă	sonoră	b ⟨b⟩	d ⟨d⟩	ʄ ⟨j⟩	g ⟨g⟩		
	surdă	p ⟨p⟩	t ⟨t⟩	c ⟨c⟩	k ⟨k⟩	qː ⟨q⟩	ʔ
Fricativă		f ⟨f⟩	s ⟨s⟩		x~χ ⟨x⟩		
Vibrantă			r ⟨r⟩				
Sonantă	centrală	w ⟨w⟩		j ⟨y⟩			
	laterală		l ⟨l⟩				

^a Sau ⟨ṅ⟩ în unele contexte

Toate nazalele simple, ocluzivele orale cu excepția lui *q* și glotalele, precum și sonantele *l*, *r*, *y* și *w* pot fi geminate, deși geminata *rr* apare doar în ideofone.[11] *Q* este în mod inerent geminată și poate să apară în poziție inițială. În general, consoanele geminate și grupurile de consoane, inclusiv *nt*, *nc*, *nk* și *nq*, apar la mijlocul sau la sfârșitul unui cuvânt. Din consoanele din tabelul de mai sus, *p*, *d*, *c* și *k* nu apar în poziție mediană sau finală, fiind înlocuite de *f*, *r*, *s* și zero, deși geminatele *pp*, *dd*, *cc* și *kk* sunt comune. Foneticele *p*, *c* și *k* apar la sfârșit, dar doar ca alofone ale lui *b*, *j* și *g* din cauza desonorizării finale.

Vocale

Vocalele în limba wolof

	Anterioară		Centrală		Posterioară	
	scurtă	lungă	scurtă	lungă	scurtă	lungă
Închisă	i ⟨i⟩	iː			u ⟨u⟩	uː
Semiînchisă	e ⟨é⟩	eː			o ⟨ó⟩	oː
Mijlocie			ə ⟨ë⟩			
Semideschisă	ɛ ⟨e⟩	ɛː			ɔ ⟨o⟩	ɔː
Deschisă			a ⟨a⟩	aː		

Toate vocalele pot fi lungi (scrise dublu) sau scurte.[12] /aː/ este scrisă ⟨à⟩ înaintea unei consoane lungi (prenazalizate sau geminate). Când *é* și *ó* sunt scrise dublu, accentul ascuţit este adesea doar pe prima vocală.

Ton

Spre deosebire de majoritatea limbilor subsahariene, wolof nu are ton. Alte limbi netonale din Africa sunt amharica, swahili și fula.

Note

1. ^ en „Wolof” (https://www.ethnologue.com/language/wol). *Ethnologue*.
2. ^ en William Frawley, ed. (2003). *International Encyclopedia of Linguistics* (https://books.google.ro/books?id=sl_dDVctycgC&printsec=frontcover&hl=ro&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false) (ed. 2). New York: Oxford University Press. p. 170. ISBN 0-19-513977-1.
3. ^ en Toyin Falola, Steven J. Salm (2005). *Urbanization and African Cultures*. Carolina Academic Press. p. 280. ISBN 978-0-89089-558-0.
4. ^ en Fallou Ngom (2003). *Wolof*. Lincom. p. 2. ISBN 3-89586-845-0.
5. ^ en „Wolof” (http://www.indiana.edu/~iucle/wp-content/uploads/2016/07/Wolof-Brochure-2-23-16-FOR-WEBSITE.pdf) (PDF). *Center for Language Excellence*. Indiana University.
6. ^ en Fiona McLaughlin (decembrie 2001). „Dakar Wolof and the Configuration of an Urban Identity” (https://www.jstor.org/stable/3181425). *Journal of African Cultural Studies*. Taylor & Francis. **14** (2): 153–172. doi:10.1080/13696810120107104 (https://doi.org/10.1080%2F13696810120107104). ISSN 1369-6815 (https://www.worldcat.org/issn/1369-6815).
7. ^ en Galen Currah (26 august 2015). „Wolofal Orthography” (http://cvi2.org/paul-timothy/pages/ajamisenegal/wolofal_orthography_harmattan_26-aug-2015_a4.pdf) (PDF).
8. ^ ***a*** ***b*** en „Wolof (Wollof)” (https://www.omniglot.com/writing/wolof.htm). *Omniglot*.
9. ^ en Ian James (martie 2012). „Garay script for Wolof” (http://www.skyknowledge.com/garay.htm).
10. ^ en Omar Ka (1994). *Wolof Phonology and Morphology*. Lanham, Maryland: University Press of America. ISBN 0-8191-9288-0.
11. ^ en Pape Amadou Gaye (decembrie 1980). *Practical Course in Wolof: An Audio-Aural Approach*.
12. ^ *Ëë* lungă este rară.

Adus de la https://ro.wikipedia.org/w/index.php?title=Limba_wolof&oldid=13094392

Ultima editare a paginii a fost efectuată la 28 septembrie 2019, ora 05:14.

Acest text este disponibil sub licența Creative Commons cu atribuire și distribuire în condiții identice; pot exista și clauze suplimentare. Vedeți detalii la Termenii de utilizare.